

ייצוג עצורים - שחרור ממעצר

בשנים האחרונות חל שימוש הולך וגובר של רשויות האכיפה בישראל בהליכי המעצר, הן כלפי חשודים והן כלפי נאשמים. המעצר הוא פגיעה חמורה בחופש התנועה ובזכות לחירות, שהרי מדובר במי שטרם הורשע בדין. משכך, הליך המעצר כפוף למערכת חוקים ברורה ונוקשה שתכליתה להימנע עד כמה שניתן מפגיעה בזכויות הפרט. עם זאת, לא פעם המשטרה עושה שימוש לא נכון ולא ראוי במעצרים. ישנם מקרים רבים בהם המעצר לא הכרחי והמשטרה כושלת באיזון נכונה בין האינטרס הציבורי בקיומה של חקירה יעילה של חשודים והרחקת נאשמים מסוכנים מהחברה, לבין האינטרס הברור בשמירה על חירותם האישית של חשודים ונאשמים. החוקים הרלוונטיים קובעים מתי יתאפשר מעצר של אדם, באילו תנאים הוא יוחזק ולמשך כמה זמן. עו"ד אסף דוק מפרט אודות הליכי המעצר והשחרור בישראל בדגש על הליכי מעצר ימים ומעצר עד תום ההליכים, וכן מסביר מדוע חשוב כל כך להיות מיוצג על ידי עורך דין פלילי מנוסה כבר משלביו הראשונים של הליך המעצר.

סוגי הליכי מעצר בישראל

מעצר או כליאה זמנית מתבצע בדרך כלל על ידי שוטרים או בעלי תפקידים אחרים. משום שהמעצר הוא פגיעה חמורה בזכויות הפרט, השימוש בו במדינות דמוקרטיות מוגבל. במדינות טוטליטריות השימוש במעצר נרחב יותר ומשמש גם ככלי דיכוי בידי השלטון כנגד מתנגדים פוליטיים. במדינות דמוקרטיות שבהן קיימת הפרדת רשויות, המעצר מוגבל מבחינת אורכו וכולל בקרה על התנאים שבהם מוחזקים העצורים. הכלל לגבי עצורים הוא שכל עוד לא הוכחה אשמתם, הם חפים מפשע. למעצר כמה מטרות:

- מניעת בריחה של חשוד.
- הבטחת זמינות החשוד לחקירה.
- מניעת ביצוע עבירות נוספות על ידי החשוד.
- מניעת שיבוש הליכי חקירה או משפט.
- מניעת הימלטות החשוד מהעונש.
- הגנה על אדם מפני עצמו או מפני אחרים.
- השבה למשמורת חוקית.

כאמור, בשנים האחרונות חל שימוש הולך וגובר של רשויות האכיפה בישראל בהליכי המעצר, הן כלפי חשודים והן כלפי נאשמים. לא אחת המשטרה עושה שימוש לא נכון ולא ראוי במעצרים. ישנם מקרים רבים בהם המעצר לא הכרחי והמשטרה כושלת באיזון נכונה בין האינטרס הציבורי בקיומה של חקירה יעילה של חשודים והרחקת נאשמים מסוכנים מהחברה, לבין האינטרס הברור בשמירה על חירותם האישית של חשודים ונאשמים.

החוק בישראל מתיר לשחרר חשודים ממעצר בתנאים מסוימים, והסמכויות לכך מוגדרות בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-

מעצרים), תשנ"ו-1996, ובפקודת המטה הארצי מס' 14.01.34: "עיכוב, מעצר ושחרור". הליכי המעצר מפרידים בין:

□ מעצר ימים - מעצר של חשוד שנמצא בשלבי חקירה ולפני הגשת כתב אישום. מידע מורחב תוכלו למצוא במאמר הבא.

□ מעצר עד תום ההליכים - מעצר של נאשם לאחר שהוגש נגדו כתב אישום. מידע מורחב תוכלו למצוא במאמר הבא.

□ מעצר מנהלי - מתבצע בדרך כלל על רקע ביטחוני ולא יורחב עליו במאמר זה.

בשני המקרים הראשונים יש אפשרות לשחרור לחלופת מעצר בתנאים שייקבעו על ידי בית המשפט או קצין משטרה ממונה, ובערובה מתאימה.

גלעד שלמור הדגים בכתבה שהופיעה באתר חדשות 2 אונליין את הליך המעצר:

□ מעצר לפני הגשת כתב אישום

החוק קובע שיש להעדיף מעצר של חשוד בצו של שופט, אך אפשר לעצור חשוד גם ללא צו שיפוטי. המעצר הראשוני מתבצע בדרך כלל בשטח על ידי שוטר בעקבות ביצוע עבירה או על ידי קצין ממונה בתחנת המשטרה לאחר חקירת החשוד באזהרה.

בדרך כלל התנהלות החשוד בחקירה באזהרה תשפיע על ההחלטה אם הוא ייעצר או ישוחרר בתנאים מסוימים או אף ללא תנאים. משום כך מומלץ לכל אדם שעומד להיחקר באזהרה לקבל ייעוץ מקצועי מטעם עו"ד פלילי מנוסה. הוא ינחה אותו כיצד לנהוג בחקירה כדי למנוע את מעצרו לאחר החקירה.

להלן פירוט כיצד מתבצעים המעצרים לפני הגשת כתב אישום, ללא צו שופט ועם צו שופט:

מעצר ללא צו - מעצר בשטח ללא צו שופט. אפשר לעצור אדם ללא צו של שופט רק עד 24 שעות ומקסימום 48 שעות. כדי להאריך את המעצר צריך להביא את החשוד בפני שופט. השוטר מוסמך לבצע מעצר של חשוד ללא צו של שופט בתנאים הבאים:

□ אם החשוד ביצע בפניו עבירת פשע או עוון ויש חשש כי הוא עלול לסכן את ביטחונו של אדם אחר או את ביטחון הציבור.

□ אם לשוטר יסוד סביר לחשוב שהחשוד עבר עבירת פשע או עוון, ונוסף לכך התקיים אחד מתנאים אלה שבהם לשוטר יש יסוד סביר לחשש:

✓ שהחשוד לא יופיע להליכי חקירה.

✓ אי מעצרו של החשוד יביא לשיבוש הליכי משפט.

✓ החשוד יסכן את ביטחונו של אדם או את ביטחון הציבור.

✓ החשוד הפר תנאי מתנאי שחרור בערובה או תנאי מתוכנית פיקוח אלקטרוני, עומד להימלט מהדין, יש יסוד סביר להניח שהוא נמלט ממשמורת חוקית.

□ **לשוטר יש יסוד סביר לחשד שהחשוד עבר את אחת מהעבירות הבאות:**

- ✓ עבירות אלימות בבן משפחה.
- ✓ עבירה שהתבצעה באלימות חמורה / באכזריות / תוך שימוש בנשק חם או קר.
- ✓ עבירה לפי פקודת הסמים המסוכנים, למעט שימוש או אחזקת סם לשימוש עצמי.
- ✓ עבירת ביטחון.
- ✓ עבירה שדינה מאסר עולם או מיתה.

□ **לשוטר יש סמכות לעצור אדם ללא צו של שופט גם אם התקיים אחד מאלה:**

- ✓ התקהלות בלתי חוקית או התפרעות במקום ציבורי.
- ✓ האדם מחזיק או מעביר רכוש גנוב.
- ✓ האדם מחזיק כלי נשק טעון או סכין והוא שיכור.
- ✓ האדם עבר עבירה על פקודת התעבורה ומסרב למסור את פרטיו.

אם החשוד מתנגד למעצר או מנסה להתחמק ממנו, רשאי השוטר להשתמש בכוח סביר. והיה ושוטר עצר אדם ללא צו, הוא חייב לדווח על כך באופן מיידי לקצין הממונה על החקירות, ואם הוא לא נמצא בפני מפקד התחנה.

בזמן המעצר ללא צו, השוטר מחויב לוודא כי זכויות החשוד נשמרות ולא היה אפשר להוציא צו מעצר (באישור שופט) או להסתפק בעיכוב החשוד. על השוטר להפעיל שיקול דעת אם העבירה שבוצעה אכן מצדיקה מעצר. לאחר שהשוטר עצר אדם מסוים, עליו להביאו לתחנת המשטרה באופן מיידי ולהעבירו לקצין המשטרה האחראי. הקצין הוא זה שיחליט אם לשחרר את העצור או להמשיך את מעצרו. אם החליט להמשיך את מעצרו, זמן המעצר מוגבל ל-24 שעות. **לאחר מכן יש לשחרר את העצור, אלא אם שופט התיר להאריך את המעצר. קיימים שני סייגים שבהם רשאי קצין המשטרה להאריך את מעצרו של אדם מעבר ל-24 שעות ללא צו של שופט:**

- אם הוא סבור שיש פעולות חקירה דחופות המונעות את הבאת החשוד בפני שופט.
- אם המעצר נופל על שבת או חג שבהם בתי המשפט אינם פועלים. ככלל, יש להביא את העצור בפני שופט להארכת מעצו לפני כניסת השבת או החג, אך אם זה לא התאפשר, יש להביאו בפני שופט לא יאוחר מארבע שעות אחרי צאת השבת או החג.
- על המשטרה למעט במעצרים ללא צו שופט ולשאוף להביא את החשוד בפני שופט המעצרים במהירות האפשרית. הסיבה היא שהשופט אובייקטיבי, מתמצא בחוק ומפעיל שיקול דעת לפי חומר הראיות בכל הנוגע להמשך המעצר.
- החוק מגדיר את חובות השוטר העוצר ומהן הסמכויות שיש לו בעת ביצוע המעצר. היו מקרים בעבר שהתבצעו מעצרים לא חוקיים על ידי שוטרים, ולכן חשוב להיוועץ במהירות האפשרית עם עו"ד פלילי שיוכל לבדוק אם המעצר נעשה בדרך חוקית ואם נמסרו לעצור כל זכויותיו. מעבר לכך, יפעל עורך הדין לשחרור האדם ממעצר, עדיף לפני שהשופט יאשר את הארכת מעצרו.

□ מעצר ימים - לפני הגשת כתב אישום

מעצר / הארכת מעצר בצו שופט לפני הגשת כתב אישום. לאחר שהשופט עיין בבקשה שהונחה לפניו הוא יכול להורות על המשך מעצרו או על שחרורו של העצור. הוא יכול להורות כך בנוכחות העצור אך גם בהיעדרו. מומלץ כמובן כבר להגיע לשלב הזה עם ייצוג של עו"ד פלילי בעל ניסיון, במטרה למנוע את הארכת מעצרו של האדם ולשחררו בערבות או בתנאים אחרים. יש לדעת שגם אם האדם אשם בוודאות, אפשר לשחררו בתנאים מסוימים כדי שיוכל להמתין להמשך חקירה בביתו ולא בתא המעצר.

על השוטר שמבקש את צו המעצר להתייבב בבית המשפט עם כלל חומר החקירה והראיות ולפרט בפני השופט התורן את הנסיבות שבגינן מבקשים להאריך את מעצרו של האדם. השופט לא יכול להורות על צו, אלא אם שוכנע שקיים חשד סביר שהאדם ביצע עבירה מסוג עוון או פשע שהעונש המרבי עליה הוא יותר משלושה חודשי מאסר. על צו המעצר להיות חתום בידי השופט ולשאת את חותמת בית המשפט. אם הצו ניתן בהיעדר החשוד, יודיע איש המשטרה העוצר לחשוד על מעצרו / הארכת מעצרו. על השופט לבחון אפשרות לשחרר את העצור בערובה, עם או בלי תנאים מגבילים, על פני המעצר.

כדי לשחרר אדם ממעצר בערובה רשאי בית המשפט להתנות את שחרורו בכמה תנאים, כגון: אי יציאה ממקום מסוים (מעצר בית), איסור יציאה מהארץ, איסור ליצור קשר עם אדם מסוים, איסור להיכנס למקום מסוים, חובה להימצא בפיקוח קצין מבחן, הפקדת נשק וכדומה.

יצוין שניתן להגיש **ערר על החלטת שופט המעצרים** בעניין מעצר או שחרור בערובה, ולשם כך מומלץ להיוועץ עם עו"ד פלילי שיידע כיצד להגיש את הערר בדרך הטובה ביותר לעצור. למשל, הדגשת נסיבות שהשתנו, עובדות חדשות שהתגלו וכדומה. הערובה ותנאי השחרור נמצאים בתוקף למשך 180 יום, בתנאי שלא הוגש כתב אישום בתקופה זו.

□ מעצר עד תום ההליכים - אחרי הגשת כתב אישום

זהו מעצר לאחר שהוגש כתב אישום כנגד חשוד. בית המשפט שדן באישומים נגדו רשאי להורות על מעצרו אף במהלך המשפט עצמו, אם שוכנע כי קיימת מסוכנות מצד הנאשם או אם יש חשד להניח שינסה להימלט. בין סיום החקירה לבין הגשת כתב האישום יכול השופט להאריך את מעצר החשוד לתקופה של עד 5 ימים ("מעצר גישור"), על סמך הצהרת תובע שאכן יש כוונה להגיש נגד החשוד כתב אישום.

אם העצור היה במעצר מעל שנה, נדרש אישור מטעם שופט של בית המשפט העליון להאריך את המעצר. והיה אם המעצר הוארך, יש אפשרות להאריכו לשלושה חודשים בלבד, עם אפשרות להארכה נוספת של שלושה חודשים. ככל שיחלוף הזמן ייטה בית המשפט להעדיף מעצר בית.

בית המשפט רשאי להורות על מעצר עד תום ההליכים של חשוד שהוגש נגדו כתב אישום, כולל מעצרו בפיקוח אלקטרוני. התנאים למעצר לאחר הגשת כתב אישום הם כדלהלן:

□ קיימות ראיות לכאורה להוכחת אשמתו (כלומר להרשעתו).

□ קיומן של אחת מעילות המעצר הבאות:

✓ שיבוש הליכי חקירה או משפט על ידי השפעה על עדים, פגיעה בראיות, התחמקות וכדומה.

✓ מסוכנות - קיים יסוד סביר להניח שהחשוד יסכן את ביטחונו של אדם אחר או של הציבור. עילה זו קיימת מתוקף ביצוע העבירה,

למשל עבירת אלימות בנן משפחה, עבירות שנעשו באלימות חמורה, עבירות ביטחון וכדומה. עם זאת, גם עבירות רכוש יכולות להיות עילה של מסוכנות, אם בוצעו לאחר תכנון מדוקדק או אם בוצעו על ידי עבריין רכוש סדרתי.

✓ **צורכי חקירה** - אפשר לחקור את האדם רק כשהוא נמצא במעצר. עילת 'צורכי חקירה' מאפשרת מעצר עד חמישה ימים, ובית המשפט רשאי להאריכה עד 15 ימים. לשם כך, השופט יכול להשתמש בראיות שאינן קבילות במשפט.

אף כי הוגש כבר כתב אישום, כדאי להיוועץ עם עו"ד פלילי גם בשלב הזה על מנת ולבחון את אפשרות שחרור הנאשם לחלופת מעצר ושחרורו בערבות. יצוין כי ההחלטה אם להמשיך ולעצור את הנאשם עד תום ההליכים או לשחררו בערבות היא בעלת השפעה על גזר הדין.

יודגש כי גם על ההחלטה להותיר נאשם במעצר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו ניתן **לערער** בפני ערכאה שיפוטית גבוהה יותר.

לסיכום, חוקי המעצר בישראל מנוסחים היטב בחוק ועל מערכת האכיפה לציית לחוקים אלה ולבצע מעצרים תוך כדי שמירה על כבוד האדם וזכויותיו. יש הנוטים לחשוב כי אפשר לעצור אדם בכל תנאים כי ביצע עבירה, אך זו טעות. יש לבדוק כיצד נעצר, מי עצר אותו, מהן העילות לעצור אותו, מהם התנאים שבהם שהה במעצר ומהן החשדות נגדו. עו"ד פלילי מיומן יכול לשאוף למזער נזקים לחשוד ולשחררו בערבות או בתנאים אחרים.

□ **כלל ברזל - היוועצו בעו"ד פלילי טרם החקירה או שמרו על זכות השתיקה עד להגעתו**

אזרחים רבים נוהגים לחשוב כי רק עבריינים או פושעים מקצועיים מוזמנים או נלקחים לחקירת משטרה ומבלים שעות ארוכות ומתישות בחדרי חקירות אפלים תוך שהם סופגים השפלות מנטליות ואלימות קשה שכל תכליתה היא לשבור בכל מחיר את רוחם ולהוציא מהם מידע, גם אם שקרי, שיהווה את המסמך האחרון בהליך הפלילי המתנהל נגדם. לצערנו, המציאות מלמדת כי גם אזרחים נורמטיביים, ללא עבר פלילי אשר חפים מכל אשם, מוצאים עצמם בעל כורחם, תחת חקירה פלילית ומעצר שווא. בימים בהם נדמה לעיתים כי מטרתה של החקירה המשטרתית אינה מציאת ראיות לחשיפת האמת, אלא מציאת ראיות להרשעתו של חשוד מומלץ כי תעשו לעצמכם כלל ברזל אחד שישרת אתכם בצוק העיתים - היוועצו בעורך דין טרם החקירה או שמרו על זכות השתיקה עד הגעתו לתחנת המשטרה.

חקירת משטרה לאו מילתא זוטרא היא. בשגרה אתם מתנהלים באופן נורמטיבי וחיים בתחושה של "לי זה לא יקרה", אולם במידה ומקרה כזה אכן קורה זכרו לשמור על זכות השתיקה ולהמתין להגעתו של עו"ד פלילי לתחנת המשטרה, לא משנה כמה השפלות אתם חוטפים וכמה זמן מעכבים אתכם בתחנה. עליכם להבין כי תצטרכו לגייס עצבי ברזל וקור רוח לצד שליטה עצמית, אך כל זה יהיה נכון וקביל בייחוד כאשר אתם יודעים דבר או שניים על החוק הפלילי בישראל ובמרבית המקרים, מרבית האזרחים כלל אינם יודעים זאת.

□ **זומנתם לחקירה או נעצרתם על-ידי המשטרה?**

במידה ואתם מוזמנים או נלקחתם לחקירה משטרתית, עליך לזכור, שגם אם אתם משוכנעים שאין לך קשר לעבירה ושלא ניתן להוכיח בשום אופן קשר שכזה, הדבר לא ימנע מהמשטרה ומבית המשפט, לשים אותך במעצר. כפי שפורט למעלה, מגמת המשטרה ובית המשפט הינה להחמיר, ולצערנו תאי המעצר מלאים באנשים נורמטיביים לחלוטין שלא היו מעורבים בשום עבירה. בין אם הם כולאים למשך יום, או אף למשך שנים. לכן, אל תהיה שאנן, תפנה מיד לעורך דין פלילי שיגן על הזכויות שלך, ויבלום את הרצון האוטומטי של המשטרה לעצור אותך עד תום החקירה או עד תום ההליכים. עורך דין פלילי ידע להציג את הגרסה שלך בצורה משכנעת ואמינה,

13/12/2019

077-5006206

052-6885006

ייצוג עצורים - שחרור ממעצר

וידע לשכנע את השופט שאין כל טעם לפגוע בזכות החפות הבסיסית שלך, ושיש לשחררך לחופשי.

זכור, כי התייעצות משפטית עוד בטרם הגעתך לחקירה במשטרה עדיפה על פני יעוץ בדיעבד ותיקון טעויות שנעשו במהלך החקירה.

□ חשיבות איכות הייצוג המשפטי בשחרור חשוד ממעצר

מלבד העובדה שמעצר הינו סיטואציה קשה מנשוא לכל אדם, החלטות שופטי המעצרים במקרים אלו נוטה לכף החומרה עקב הקונספציה הראשונית והמוטעית של אשמת החשוד. על כן, קיימת חשיבות מכרעת לסיוע מטעם עורך דין המתמחה במעצרים אשר יפעל במלוא המרץ ובכל אמצעי קיים בחוק לביטול הליך המעצר. במידה ונעצרת, עליך להיוועץ באופן מידי עם עורך דין פלילי שילחם עבורך בבית המשפט ויסייע לך להציג את גרסתך בצורה המשכנעת והטובה ביותר מבחינה משפטית על מנת שתקבל את החופש שלך חזרה. להתייעצות בנושא ניתן ליצור עימנו קשר בכל שעה בטלפון **052-6885006** או באמצעות הטופס המקוון באתר ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.